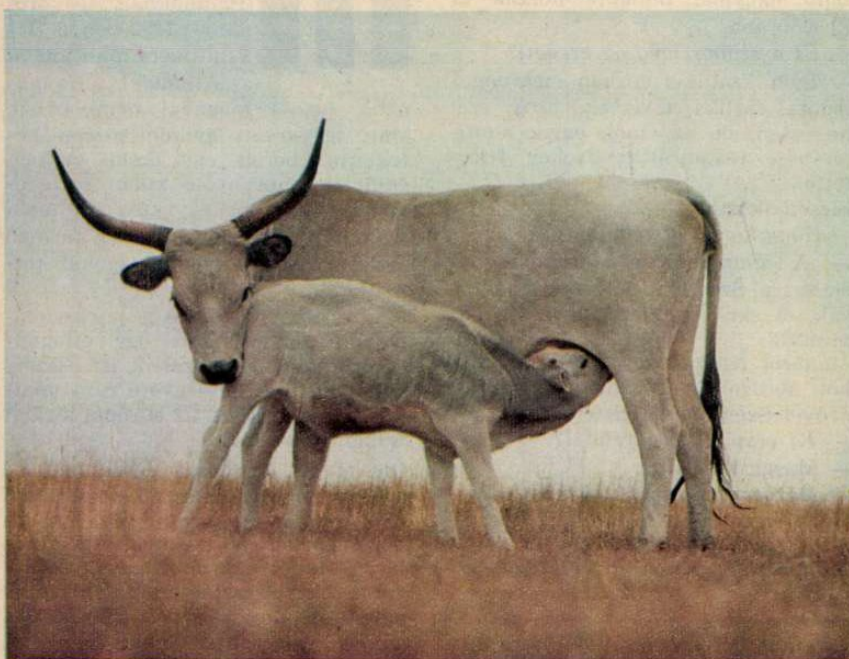

Fedezzük fel magunknak A HORTOBÁGYOT

Még süt a nap, de a kilenclyukú hid felett felhő sötétedik...

A fiatal nemzedék...

Kovács Gábor természetvédelmi felügyelő

A magyar róna a nyári hónapokban ismerhető meg igazán. Az utak folyókká változnak, fullasztó barnásszürke por hőmpölyög bennük, a föld kemény és repedezett. Tikkasztó szelek tartják mozgásban e birodalom levegőjét, növényzetét, nádasait, víztükréit és vakító kék égboltját.

A száraz tenger távolában lomha fantomszerű árnyékok vonulnak. A nagy állványos távcsőbe nézve (amely kísértetiesen emlékeztet az óceánok sivatagját fürkésző régi legendás tengerészlátcsővekre) az ember visszahőköl: falkává mosódott szarvas fenevadak közelednek feléje a fehér-sárga hőmpölygésben. A délibáb csinál ilyen viccet a szürke gulyával. E sziksótól, hőségtől kopár táj szédítő volta lehet felemelő is, bele is lehet hobbanni, mi több: meg is lehet gyűlölni. Akadt már olyan pusztanéző, akinek nyűgös szótlanúsága nőttön nőtt a látóhatár tágulásával. Menekülésszerűen távozott. Nyilván nem túrta az eltörpülés érzését.

Szárazon pattog minden lépésünk. A pusztát bágyadt fényű átlátszatlan víz önti el. Nem messze tőlünk kezdődik az egész tűnemény: mintha az egész óriási területen tenger hullámozna. Ijesztő szinte belegázolni. Hosszú bogáncsok bólogatnak felette. Messzebb Nagyiván tornya és fehér házai lebegnek rajta, mint az álomkép.

A Nemzeti Park igazgatósága az őszállapot megőrzésének és visszaállításának bonyolult, fokozatos és nem kevés diplomáciai ügyességet kívánó munkájával végzi el, hogy a vendég két hét után se tudja kijelenteni: „na kipipáltam a Hortobágyot is!”

Fintha István és Kovács Gábor természetvédelmi felügyelőkkel izzadva vágunk át a sík vibráló hóhullámain. Lábunk alatt a vörhenyes, sárgás, sófoltos perzselt szik, szívós félsivatagi növényzete: a csenkesz, a sóvirág, az erdélyi úti fű, a mézpzásit, a bárányparéj. Aztán a pusztai üröm — ennek különös, erős illatát az este hűsében érzi az ember leginkább.

Senki ne gondolja, hogy a pusztá élettelen. (Tessék csak még egyszer figyelmesen elolvasni Petőfi Alföld-jét: ez a vers a köröző, lecsapó s újra fellendülő vadmadár szemével láttat!) A figyelmes pusztajáró szinte elkábul a nyüzsgő gazdagságtól. A madarak olykor felhőként rikácsolnak, és karvarogva jajonganak az ember fe-

je felett. Óriási sólyom lebeg fenn, a kékség áttetszik evezőtollain.

A kunkápolnási mocsár nád- és gyékényrengetege új rejtelmeket mutat: lehetfinom vízi virágmezőket, *tündérfátyolhínárt*, *tündérrózsát*. De akadnak itt gorbáb lakók is, nevezetesen a *vad-disznók*. Máris túlszorodtak, és düljék a vízi szárnyasok értékes fészkei. A *Farkas-szigeten* és a *Csukásban* valóságos várak van. Úszva közelítik meg. Éjszaka aztán előcsörtetnek, és végigcsemézik-rombolják, amit tudnak, amíg a pásztorok szigorú kutyái meg nem hajkurásszák őket, esetleg meg nem szorítanak közülük egy-egy malacot vagy süldőt. Magam is láttam már pórázon raboskodó, sörtéit vadul meresztgető példányt — egy kis utóhizlás után a kolbásztöltelék nemes szerepe vár rá.

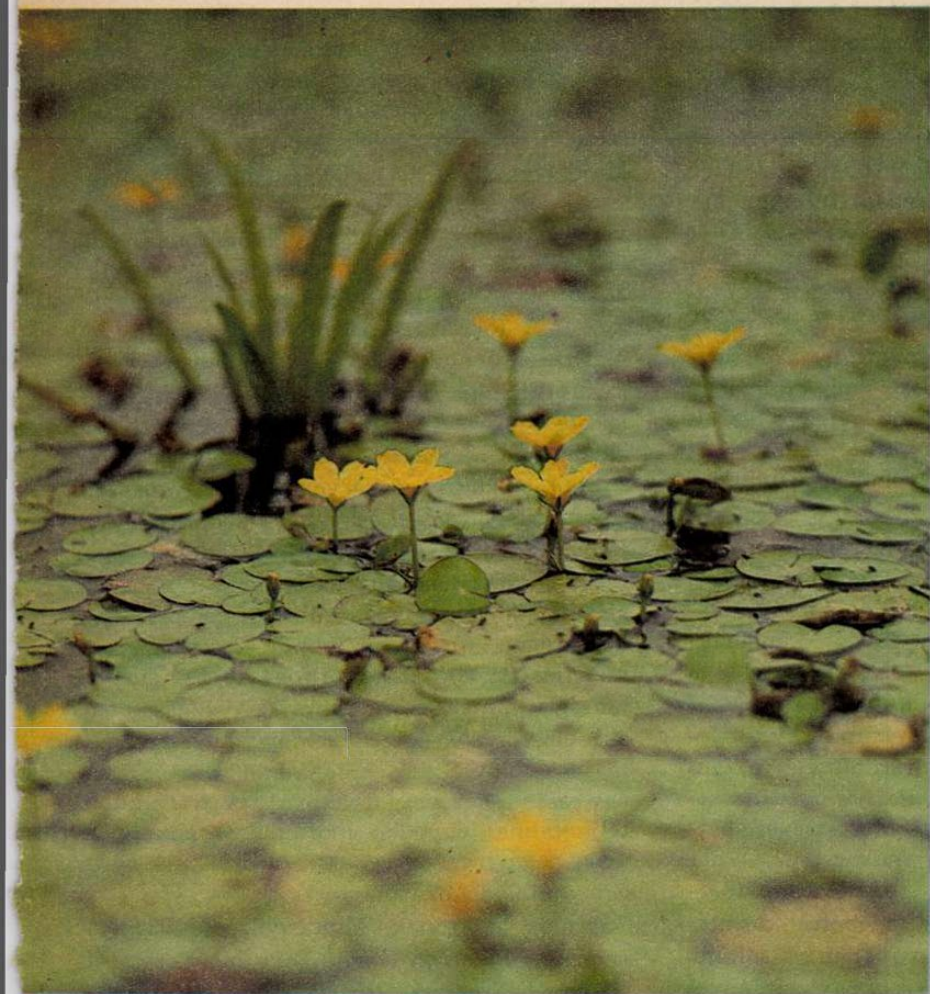
Titokzatos birodalom, alig érzékelhető hangjaival, susogásával, csobbanásaival, lebegő félelmeivel — nem beszélve a vadkanok acsarkodásáról, a konda dagonyázásának lármájáról. A farkasok „posztját” vették át a vad-disznók az ingoványokban, az utolsó két évtized óta.

És mekkora halastavak terpeszkednek erre! Velencei-tó méretűek! A magas nádfallal szegett töltésről nézve széles villanással tárulnak ki a víztükrök, rajtuk *sirályok* és *kanalasszék* százai fehérlenek. El lehet itt bódulni rendesen, de még érdemesebb továbbhaladni. Mondjuk, a *Feketeréti ősmocsár*hoz, hol a sötétzöld nád között szénfeketén, unottan, forrón csillog a víz. Hatalmas úszó-lebegő hínármezőkön és zombékokon tanyázik a madárnép, főként a *kormos* és *fehércucú szerkők*, a *dankasirályok*, a *vöcskök*, *szárcsák* és *tőkés récék* zibongó, pittyegő, vijjogó társadalma.

Aztán a lebegő színe már jelzi: az alkony nincs messze. A hőség fakította, okkersárga égbolt alma-zölddé, híg rózsaszínné tisztul. A nap gyulladásoz szemként világít be a nádas nyiladékaiban, az ember pedig megtelik a szél szagával, a nád illatával. Könnyű lesz, feszes és mégis nyugodt, amint kiér a vizek útvesztőiből a pusztára, s ismét szilárd földet tapos.

Ahogy lassan leereszkedik az alkonyat, a lapos fényben minden súlyosabbnak, domborúbbnak érződik. A legelő ménes *nóniuszai* odajönnek hozzád, ha leülsz a meleg földre, és beleolvadsz a

Az ösmocsarak vizén virágzó tündérfátyol mesebeli látvány

csendbe. Időnként megérintenek az orrukkal, kíváncsian és barátságosan. A pusztá egyre hűvösebben lélegzik.

— Bárkinek, bármeddig, bármit elmagyarázok — mondja *Fintha István* mivel a hangulattól megoldódott a nyelve. — Addig beszélék, amíg érzem, hogy őszinte az érdeklődés. A Hortobágy igazi megismeréséhez több hónap is kevés. Magam is állandóan kinn tartózkodom. Pedig télen, mikor leszáll a köd, minden eljegesedik, és egyszerre nem tudja az ember: hogyan, hová... Baktattam már félnapon át recsegőre fagyott ruhában is... Vagyis a pusztá nem mindig mosolyog. Olykor vicsorog is. Na, de azért télen, barátom, amikor a nagy halastavakon „zenél” a jég, a halászok léket vágnak, és amint elvonulnak, megjelennek, s körülülük a léket a réti sasok... Mint az acélrugó csapnak le a levegőző halakra. Remek látvány!

De mit mondjak az ohati erdő sötétén, éhesen örvénylő százezres varjúserégéről, érdes károgásukról? Vagy arról a kísértetiesen homályos vadonról, ahol minden fán bakcsók és a gyönyörű selyemgémek tanyáznak, ahol villogó szemek és lándzsaszerű csőrök követik az embert? — Ezeket szintén *István* mutatta meg. Ez még szintén a Hortobágy... *István* szakállas tűnődő arca mellett *Gáboré* egészen más. *Kovács Gábor* most végzett Debrecenben az agráregyetemen. Már tanulóévei alatt sokat forgott a Nemzeti Park házatáján, évek óta foglalkozik ornitológiával... Ő is

itt kötött ki. A tájegység nagy szerencséjére. Szikár, vékony fiú. Öltözete többnyire keki zubbony, napszitta kék vászonnadrág. Arca csontos, bőre sötétbarna. Orra a ragadozómadarak csőrére emlékeztet. Ilyen szenvedélyes természetjáróval csak kevéssel találkoztam. Az ő szavait idézem: — Többnyire egész nap kint vagyok... Ott kell lennünk állandóan. Nemrégén a kunkápolnási mocsárba 15 millió köbméter vizet eresztettünk, így rengeteg ritka faj fészkelte le. Megfigyelendő, védelmezendő érték akad itt bőven...

Kitűnő barátom *Garai János*, a csikós.

János fogalom erre felé. Most ő beszél:

— A lovam, az a drága Sziszi, a múltkor otthagytam. Csak úgy egyszerűen elreppent a többiekkel, mint a madár. Újj, a keservét, hogy kerítsem most a mienest?! Megállj, te nyavalyás!... Végül elkaptam, és iszonyúan eldöngettem. Utána majdnem rítam, úgy sajnáltam... Ilyen lovam még soha nem volt. Nem is lesz... És itt ez a gyerek is, a fiam. Nyolc éves, jól ül a lovon. Szeretném mégis, ha több lenne nálam, értene a gépekhez; kitámulná a szerelést. Ez a kölyök meg csak a pusztán él igazán. A múltkor jól leesett a lúrol, huppogott is. Na, mondom, hát mi akarsz te lenni, he? Én... én csikóóós! — azt feleli erre a nyakas kölyke. Csak kitar a csikósélet mellett, na lám!

János erre jót húz a poharából, s atyai keserűséggel bámul maga

Egy minden ízében régi lakószoba Nagyivánban

elé. De a szeme az vidám! (Ha az enyéme nem csálnak...)

*

A természetvédelem hadműveletei ezzel a jelszóval kezdődtek:

újra fel kell fedoznünk a Hortobágyot!

Fedezzük fel hát a nagy pusztát magunknak mi is.

BARÓTI SZABOLCS

A fiait nevelő gólya már megszokta az embert

EIFERT JÁNOS felvételei

